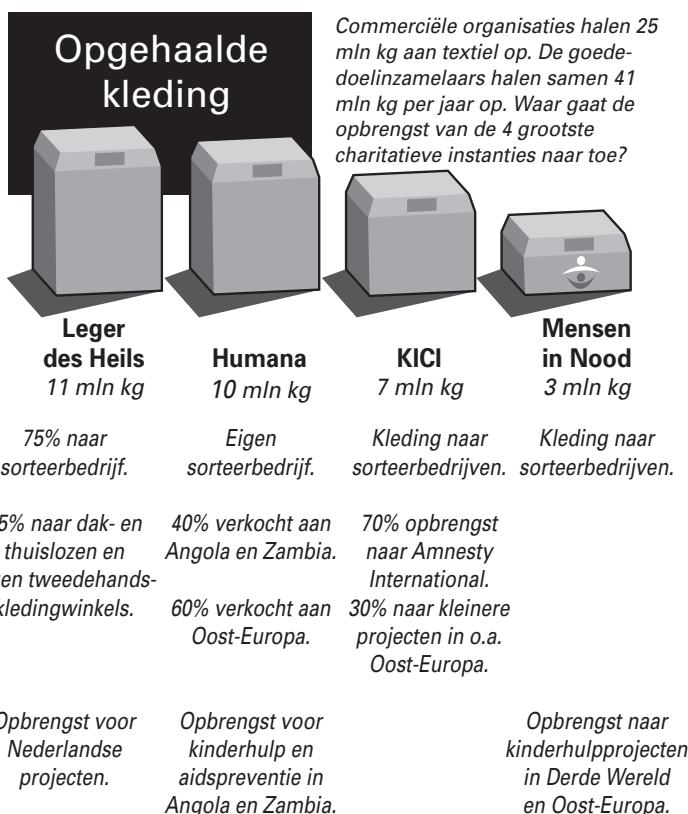

Tekstboekje examen VMBO-GL en TL
2003

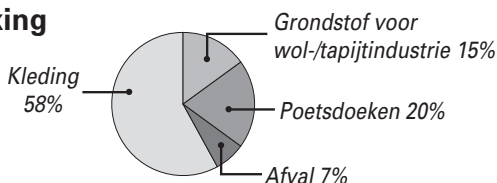
tijdvak 1

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID CSE GL EN TL

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID VBO-MAVO-D

Verwerking

1 'Alleen bruikbare kleding en schoenen a.u.b.' staat met grote witte letters op de donkergroene container voor de Albert Heijn in Breda. In een onopvallend hoekje staat dat de kledingcontainer van stichting CORO is en dat met de opgehaalde kleding het Ronald McDonald Kinderfonds wordt gesteund. Meneer B. Rubbens heeft geen idee waaraan hij zijn 'bruikbare instappers' zojuist heeft geschonken. "Ik neem aan voor het goede doel. Anders voel ik me beetgenomen."

2 Rubbens is niet de enige die geen weg weet in het woud van kledingcontainers. In Nederland verzamelen zowel charitatieve als commerciële instellingen tweedehands kleding in containers. De containers van de commerciële instellingen lijken veel op die van de charitatieve instellingen. "De mensen

20 weten niet precies of ze hun oude kleding afstaan aan een commerciële of een charitatieve instelling", zegt K. van Zwieten, directeur van Kleding Inzameling Charitatieve Instellingen (KICI). "Dat moet veranderen", vindt de directeur, "voor de consument moet het duidelijk zijn of hij zijn kleding geeft aan een goed doel of aan een instelling die winst wil maken."

3 Nederland kent vier grote charitatieve 30 inzamelaars: KICI, Humana, het Leger des Heils en Mensen in Nood. Deze vier hebben het afgelopen jaar zo'n 31 miljoen kilo tweedehands kleding ingezameld, vooral via kledingcontainers, huis-aan-huisacties en depotinzamelingen. Daarnaast halen kleine inzamelaars jaarlijks ongeveer 10 miljoen kilo kleding op voor het goede doel. De commerciële inzamelaars zijn jaarlijks goed voor 25

miljoen kilo kleding. CORO is daarvan veruit
40 de grootste met 10 miljoen kilo en 1500 con-
tainers, verspreid over het land.

4 Het aanbod op de tweedehands
kledingmarkt loopt terug. Er valt nog hooguit
15 miljoen kilo extra te verdelen. De vier gro-
45 te charitatieve inzamelaars zullen er alles
aan doen om daar de hand op te leggen.
Maar ook de commerciële organisaties
zullen niet stil zitten en proberen een deel
van die 15 miljoen kilo binnen te halen.

5 50 In dit gevecht om tweedehands kleding
speelt de overheid een belangrijke rol. Het
ministerie van VROM wil namelijk dat elke
gemeente meer afgedankt textiel ophaalt.
Richtlijn is 5 kilo per persoon per jaar. Dat
55 betekent dat gemeenten graag kledingcon-
tainers zullen plaatsen. De gemeenten bepa-
len zelf welke organisatie de containers mag
plaatsen. De charitatieve instellingen reke-
nen daarbij op de goodwill van de gemeente.

60 Zij betalen de gemeente niet voor het plaat-
sen van containers. Het enige voordeel voor
de gemeente is het respect van de burgers,
omdat zij gratis medewerking verleent aan
inzamelacties voor goede doelen. Dat is
65 goed voor de public relations van de ge-
meente. De commerciële inzamelaars pak-
ken het zakelijker aan. Zij sluiten contracten
af met gemeenten en willen fikse bedragen
neertellen, van 500 tot 2500 euro per
70 container per jaar. Het blijkt dat gemeenten
gevoeliger worden voor een geldelijke ver-
goeding. Hierdoor winnen de commerciële
bedrijven steeds meer terrein op deze lucra-
tieve markt.

6 75 De vier 'goede-doelers' bundelen hun
krachten voor een tegenoffensief. Ze bieden
nu ook geld aan gemeenten: twintig procent
van de netto-opbrengst, plus de wetenschap
dat zij écht iets doen voor het goede doel. R.
80 Stevens, directeur van CORO, ligt daar niet
wakker van. Hij is bereid om meer geld op
tafel te leggen, want hij weet dat de organi-
satie die het meest betaalt, het contract bin-
nensleept.

7 85 Waar gaat de ingezamelde kleding naar
toe? Het grootste gedeelte van het ingeza-
melde textiel gaat naar de zestig sorteerbe-
drijven in Nederland. Zij kopen de kleding
van zowel de charitatieve als de commerciële-
90 le inzamelaars. De gesorteerde kleding
wordt in grote balen verscheept en in het
buitenland doorverkocht aan handelaren. Het

grote verschil tussen de charitatieve en de
95 commerciële instellingen is de bestemming
van het geld dat met deze activiteiten wordt
opgebracht. Bij het charitatieve Humana bij-
voorbeeld gaat de opbrengst naar goede
doelen in verschillende Afrikaanse landen.
Het commerciële CORO daarentegen heeft
100 jaarlijks een omzet van tien miljoen en be-
stemt daarvan slechts 80.000 euro voor een
goed doel: het Ronald McDonald Kinder-
fonds. Na aftrek van alle kosten die het be-
drijf heeft gemaakt om de kleding in te
105 zamelen, blijft er nog een forse winst over.

8 De ingezamelde kleding die niet geschikt
is voor de tweedehands markt, gaat meestal
verloren als poetsdoek of belandt in de oven.
Dit textiel is commercieel niet interessant.

110 Ook hierover denken de 'goede-doelers'
anders dan de 'commerciëlen'. KICI bijvoor-
beeld werkt mee aan een experiment van de
Design Academie (opleiding tot industrieel
vormgever) in Eindhoven. Onlangs werden
115 daar twee balen kleding geleverd, aanvanke-
lijk bestemd voor gebruik als poetsdoek.
Maar nu luidde de opdracht er toch nog iets
van te maken. Hoofddocente Hella Jongerius
noemt de resultaten verbluffend. "Er zijn
120 geperste vloertegels van gemaakt. Stukken
jas zijn met polyester tot nieuwe jassen
versmolten. En een stoelzitting is helemaal
van hemdsmouwen gemaakt. Je kunt van
niets iets maken."

9 125 En meneer Rubbens uit Breda? De gulle
gever van de instappers let er voortaan op
dat hij zijn tweedehands spullen geeft aan
organisaties die volledig gericht zijn op het
goede doel. "Ik speur die containers wel op,
130 al moet ik er een stukje voor omfietsen."

*naar een artikel van Fred Kramer
Algemeen Dagblad, 12 mei 2001*

1 De 21ste eeuw zal de geschiedenis
 ingaan als de eeuw van het massa-
 toerisme. World Tourism Organization
 (WTO) verwacht binnen twintig jaar een
 5 ruime verdubbeling van het aantal inter-
 nationale toeristische reizen. Concreet
 houdt dat in, dat in 2020 meer dan 1,6
 miljard mensen over de aardbol zullen
 reizen. Zelfs als die voorspelling maar voor
 10 een deel uitkomt, betekent het een onvoor-
 stelbare druk op toeristische bestem-
 mingen. Beleidsmakers hebben over het
 algemeen nog geen flauw idee van wat hun
 te wachten staat.

2 15 Ton van Egmond, toerismekenner en
 docent aan de Nationale Hogeschool voor
 toerisme en verkeer in Breda, publiceerde
 afgelopen zomer een studieboek over ver-
 leden, heden en toekomst van het toe-
 20 risme. Het boek besteedt veel aandacht
 aan reismotieven, typen vakantiegangers
 en toekomstige ontwikkelingen. Al in de
 inleiding haalt Van Egmond de cijfers van
 WTO aan om te pleiten voor duurzaam
 25 toerisme, een milieuvriendelijke vorm van
 toerisme zonder schadelijke effecten op de
 lange termijn.

3 Voor zijn werk zit hij regelmatig in het
 Chinese Macao. Van dichtbij ziet hij daar
 30 hoe de economische ontwikkelingen de
 regio steeds meer op zijn kop zetten. "Nu
 mogen Chinezen hun land nog nauwelijks
 uit, maar als dat verbod wordt opgeheven,
 krijgen de omliggende landen een vloed-
 35 golf van toeristen te verwerken. Zelfs in
 Europa, vooral in 'verplichte' bestem-
 mingen als Parijs en Londen, zullen we
 merken dat er een grote nieuwe groep
 vakantiegangers is geboren."

4 40 Van Egmond verwacht dat de topvijf
 van toeristisch belangrijke landen er over
 twintig jaar totaal anders zal uitzien dan nu.
 In plaats van Frankrijk en Spanje staan dan
 misschien China en zijn buurlanden
 45 bovenaan. De verschuivingen zullen zich
 volgens Van Egmond dus niet alleen in
 aantallen voordoen.

5 Hij ziet ook de opkomst van een ander
 soort toerisme. "Westerse vakantiegangers
 50 zijn erg op het strand en de natuur gericht.
 Aziaten zijn daarin helemaal niet geïn-
 teresseerd. Zij gaan in hun vrije tijd liever

naar attracties als winkelcentra, thema-
 55 parken en casino's. De eisen die zij aan
 deze voorzieningen stellen, zijn ook weer
 heel anders dan wij gewend zijn. In Macao
 zijn kale wanden en harde tl-verlichting
 geen belemmering om de restaurants vol te
 krijgen. In het westen wordt zo'n inrichting
 60 door toeristen vaak als ongezellig ervaren."

6 Hoewel Aziaten dus andere wensen
 hebben op toeristisch gebied, ziet Van
 Egmond de Aziatische en de westerse
 manier van vakantie houden naar elkaar
 65 toegroeien. "In deze eeuw zullen ook bij
 ons het vermaak en de attractie meer het
 dagelijks leven beheersen. Het is bijvoor-
 beeld opvallend hoe weinig een gemid-
 delde scholier op dit moment oppikt uit de
 70 enorme informatiestroom. Als dat zich
 voortzet, krijg je een maatschappij waar
 veel mensen nog maar weinig willen weten.
 Er zal ook geen interesse meer bestaan
 voor de achtergronden van ontwikkelingen.
 75 In plaats van het wereldnieuws is de
 belangrijkste soapserie op de televisie het
 gesprek van de dag."

7 Hoe deze culturele veranderingen hun
 uitwerking hebben op nieuwe vakantie-
 80 vormen, kan Van Egmond niet met harde
 cijfers aantonen. Wel doet hij in zijn boek
 een poging om de grote lijnen van ons
 toekomstig vakantiegedrag uit te zetten.
 Twee overheersende ontwikkelingen van
 85 dit moment, individualisering en maat-
 schappelijke versplintering, spelen de
 hoofdrol in zijn toekomstvisie, die weinig
 goeds voor de wereld voorspelt.

8 Volgens Van Egmond zal een groot
 90 deel van de aardbol over twintig jaar in één
 groot vakantiepark zijn veranderd. Voor
 vakantielanden en -bestemmingen wordt
 het noodzakelijk om zich op één bepaalde
 95 doelgroep te richten. De toeristen zullen bij
 voorkeur alleen nog onder soortgenoten
 willen verblijven. Herkenbare 'standaard'-
 voorzieningen en een veilige omgeving
 worden de belangrijkste verkoop-
 argumenten voor reisorganisaties. Via
 100 agressieve verkooptechnieken zullen zij
 proberen de toerist naar het juiste gebied
 te loodsen. De concurrentieslag wordt
 keihard.

9 De enige uitzondering op deze

105 ontwikkeling vormt in de ogen van Van
Egmond een kleine groep mensen die
bewust zal reizen en zal kiezen voor
minder vervuilend vervoer. Op de toeris-
tische bestemming zelf zal de nadruk meer
110 liggen op het opdoen van kennis en inzicht
dan op het vermaak. Hoe groot deze groep
zal zijn, valt volgens hem niet te voor-
spellen. Hij denkt dat de grote massa het
verantwoorde gedrag niet zal overnemen.
115 De massa sluit zich af voor informatie die
het verlangen naar plezier bederft.
10 Schat Van Egmond de toekomst niet al
te zwart in? Hij schrijft: "Ik erken dat ik
pessimistisch ben over de culturele ontwik-
120 kelingen van dit moment. In beginsel is het
toerisme een economische sector als vele
andere. Het is ook niet alleen het toerisme
dat zorgt voor een verlies van het eigen
karakter van de verschillende culturen in
125 deze wereld. Ook de media komen tot in
alle uithoeken van de aardbol en brengen
daar dezelfde waarden en normen. Tege-
lijkertijd moet je natuurlijk wel proberen

negatieve invloeden te voorkomen of te
130 beperken. Daarbij hoort een goede plan-
ning en begeleiding van de bezoekers-
stromen.

11 Het klinkt misschien vreemd, maar juist
het massatoerisme biedt veel kansen op
135 een duurzame toekomst. De concentratie
van voorzieningen en mensen die het mas-
satoerisme kenmerkt, is eigenlijk ideaal. Al
die voorzieningen en die mensen beperken
zich tot de toeristische oorden. Daarbuiten
140 ontstaat nauwelijks schade aan natuur en
bevolking.

12 Voor de massatoerist is het voldoende
om een foto te kunnen schieten van een
groepje exotische dansers. Dat kan ook
145 binnen een bezoekerscentrum, waar lokale
inwoners verdienen aan het opvoeren van
een aangepast repertoire. Resultaat: de
oorspronkelijke dansen gaan niet verloren,
terwijl er toch geld in het dorp komt. Een
150 westerse rugzaktoerist die diep doordringt
in de cultuur en sociale structuur van een
exotisch volk, richt meer schade aan."

*naar een artikel van Jaco Boer
de Volkskrant, 8 januari 2000*

MUSEUMJAARKAART
de kunst
van het gemak

Een jaar lang vrije toegang tot meer dan 440 musea!

De Museumjaarkaart. De sleutel voor gratis toegang tot de toonaangevende musea in Nederland, al bijna 20 jaar lang. Met de Museumjaarkaart (MJK) kunt u gratis* het museum in. Even voor een uurtje een museum binnenwippen? Nog een keer naar die mooie tentoonstelling? Geen probleem met de MJK. Haal 'm daarom snel en geniet een jaar lang van 'de kunst van het gemak'.

* Bij tijdelijke tentoonstellingen kan een toeslag worden gevraagd.

De MJK is verkrijgbaar bij veel deelnemende musea en bij de Stichting Museumjaarkaart. Bel 0900 40 40 910 (€ 0,34 per gesprek) of kijk op www.museumjaarkaart.nl

1 "Veel kinderen op de basisschool zijn tegenwoordig niet in staat fatsoenlijk een bal te gooien of te vangen", zegt Truus van der Gugten. Zij is secretaris van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding. "Laat staan dat ze een eenvoudige koprol of handstand kunnen maken. Bewegingsonderwijs heeft in Nederland geen status. Het hangt er een beetje bij. Dat is jammer, want veel kinderen die wel goed aan lichaamsbeweging doen, voelen zich in allerlei opzichten een stuk beter."

2 Veel mensen zijn het erover eens dat het beoefenen van sport tijdens de jeugd heel belangrijk is. Mevrouw Van der Gugten somt de voordelen op: "Het is goed voor de gezondheid, kinderen krijgen er zelfvertrouwen door, het is goed voor hun sociale ontwikkeling, ze worden er rustiger van, noem maar op. Het is zelfs aangetoond dat sport uiteindelijk de leerprestaties bevordert."

3 Als de beurs getrokken moet worden, is het bewegingsonderwijs niet zo belangrijk meer. Sport op school mag niet veel kosten. Het vak lichamelijke opvoeding of gymnastiek is de laatste jaren 'uitgekleed'. De gevolgen zijn al meetbaar. Sinds scholen niet meer verplicht zijn schoolzwemmen aan te bieden, verlaat een deel van de leerlingen de basisschool zonder zwemdiploma.

4 De vakleerkracht, een leraar van de sportacademie, is langzaam aan het verdwijnen uit het basisonderwijs. De overgrote meerderheid van de leerlingen krijgt gymnastiek van hun gewone groepsleerkracht, die eigenlijk ondeskundig is in de gymzaal. Volgens Van der Gugten is lichamelijke opvoeding op sommige scholen gedegradeerd tot het maken van twee groepen en een bal de zaal ingooien. "Dat is eigenlijk schandalig. Als die kinderen niet toevallig van huis uit sport en bewegen meekrijgen, lopen ze een achterstand op in hun lichamelijke ontwikkeling en manier van bewegen. En dat kan grote gevolgen hebben. Een leerling kan er bijvoorbeeld minder goed door leren schrijven."

5 In de gemeente Den Haag ligt dat anders. Een plaatselijk politiek besluit heeft

ertoe geleid dat elke school een vakleerkracht voor gymnastiek in huis heeft.

55 "Sommige stadskinderen komen anders nooit met sport in aanraking", zegt Jack Gravekamp van basisschool De Driesprong aan de rand van de Haagse Schilderswijk.

6 " 's Morgens, voorafgaand aan de eerste les, richt ik de gymzaal voor de hele dag in", zegt Gravekamp, die al dertien jaar als vakleerkracht in de gymzaal staat. "Alle groepen die op die dag gym hebben, werken in principe met dezelfde toestellen, maar wel allemaal op hun eigen niveau. Na m'n laatste les ruim ik alles weer rustig op. De volgende dag draai ik weer een ander programma. Een gewone groepsleerkracht die alleen zijn of haar eigen klas gymles geeft, komt hier niet aan toe, want voordat alles staat opgesteld, is de les al bijna voorbij."

7 Volgens Gravekamp is er naast tijdgebrek een andere belangrijke oorzaak van gebrekkig gymonderwijs. "Het ontbreekt gewone groepsleerkrachten simpelweg aan kennis. Ze weten niet wat je een kind allemaal kunt leren. Ze zijn bang dat er ongelukken gebeuren als kinderen in een brug gaan hangen. Een enkele groepsleerkracht, zelf bijvoorbeeld een enthousiast sporter, brengt nog wel eens wat variatie in de les, maar dat gebeurt veel te weinig. Te vaak is gymnastiek niet meer dan leerlingen bezighouden en wordt er niets geleerd."

8 Dat blijkt wel uit het laatste rapport van de Onderwijsinspectie over het gymonderwijs. In 1996 werd gymnastiek op de basisschool onder de loep genomen. Het basisonderwijs kreeg een dikke onvoldoende. Aan de wettelijke eisen van wat een kind moet kennen en kunnen, wordt vaak niet voldaan en zwakke leerlingen komen amper aan bod. Het gevolg is dat het voortgezet onderwijs te maken krijgt met een schrikbarend verschil in vaardigheden van de brugklassers.

9 Na de publicatie van het Inspectierapport is er wel iets ten goede veranderd. 100 Studenten die vanaf 2001 afstuderen aan de pabo¹⁾, zijn niet meer bevoegd om lichamelijke opvoeding te geven. Studenten die dat wel willen, moeten op de pabo een

105 specialisatie volgen. Alle huidige leerkrach- 11
ten mogen wel les blijven geven in de
gymzaal.
10 Ook in het voortgezet onderwijs is het
niet alleen maar kommer en kwel. "In het
110 voortgezet onderwijs is veel veranderd",
zegt Truus van der Gugten. "De leerlingen
hebben nu de vakken lichamelijke
opvoeding 1 en 2 en in dat laatste vak kun
je zelfs eindexamen doen. Ze hebben leer-
115 boeken met theorie over de rol van een
coach of een aanvoerder, met uitleg over
longinhoud, spelregels en verhalen over
waarden en normen in de sport. Ze moeten
zelf toernooien organiseren en houden een
120 persoonlijk sportdossier bij met allerlei
gegevens over hun eigen prestaties. Het is
allemaal een stuk interessanter geworden.
Ik hoor van veel scholen dat het spijbelpro-
bleem bij lichamelijke opvoeding als
125 sneeuw voor de zon is verdwenen."

11 Van der Gugten vindt het jammer dat
de staatssecretaris van onderwijs plannen
maakt om het aantal uren lichamelijke op-
voeding te verminderen. "Er is een hoop te
130 doen geweest rond de werkdruk in de
nieuwe bovenbouw in het voortgezet on-
derwijs. Er moet verlichting komen voor de
leerlingen en dan wordt er meteen gekeken
of er bij lichamelijke opvoeding niet nog
135 wat af kan, terwijl juist dat het vak is waar-
bij kinderen zich kunnen ontspannen."

12 Dan zie je weer waar het bewegings-
onderwijs volgens velen staat: onderaan de
ladder. Zo is het vak de afgelopen jaren in
140 uren steeds verder achteruitgegaan. Ieder-
een vindt sport leuk en belangrijk, maar we
hebben er niets voor over.

*naar een artikel van Achille Prick
Leeuwarder Courant, 7 oktober 2000*

1 Ze bestaan nog steeds: mensen zonder
 telefoon en internet. Niks bellen of mailen.
 Wie met hen wil communiceren, zal naar
 hen toe moeten gaan. Vooral bij ingewik-
 5 kelde kwesties kan het voor beide partijen
 een groot voordeel zijn om elkaar lijfelij-
 k te ontmoeten. Het biedt namelijk de mogelijk-
 heid om bij het gesprek ook lichaamstaal te
 gebruiken. Een taal die met de opkomst
 10 van nieuwe communicatiemiddelen meer
 en meer lijkt te worden onderschat.

2 Lichaamstaal bepaalt in hoge mate de
 kwaliteit van communicatie. Dat is in de
 jaren zeventig overtuigend en wetenschap-
 15 pelijk aangetoond. In een ontmoeting tus-
 sen mensen blijkt tweederde van de com-
 municatiesignalen non-verbaal te zijn. Dat
 wil zeggen dat de uitwisseling van informa-
 tie niet alleen met woorden, maar bijvoor-
 20 beeld ook met gelaatsuitdrukkingen,
 stembuigingen, lichaamshouding en geba-
 ren gebeurt. Het overbrengen van gevoe-
 lens doen we zelfs voor 93 procent zonder
 woorden te gebruiken.

3 25 Lichaamstaal ondersteunt of vervangt
 verbale informatie. Je kunt 'ja' zeggen
 maar ook 'ja' knikken. Iemand kan ook ver-
 bale informatie tegenspreken, bijvoorbeeld
 door iets met woorden te bevestigen, maar
 30 tegelijkertijd twijfelend te kijken of de
 schouders op te halen. Iemand kan verbale
 informatie bekrachtigen, bijvoorbeeld door
 met de vuist op tafel te slaan. Lichaamstaal
 kan een gevoelswaarde aan het gesproken
 35 woord toevoegen, denk aan een bemoedi-
 gend schouderklopje. Met lichaamstaal
 wordt niet alleen de verhouding tussen
 mensen uitgedrukt (Wie is hier de baas?),
 maar ook het gesprek in een bepaalde
 40 richting geduwd, bijvoorbeeld door weg te
 kijken, te zuchten of te knikken.

4 Een belangrijk deel van al die signalen
 wordt onbewust uitgezonden. Onderzoek
 heeft uitgewezen dat de informatie die in
 45 lichaamstaal verpakt zit, veel betrouwbaar-
 der is dan die in het gesproken of geschre-
 ven woord. Mensen kunnen met woorden
 liegen dat het gedrukt staat, maar leuge-
 naars verraden zichzelf meestal onbewust
 50 door de blik in hun ogen, de uitdrukking op
 hun gelaat en de houding van hun lichaam.
 Mensen kunnen zich nog zo aardig en be-

scheiden proberen voor te doen, toch kan
 de arrogantie van hun gezicht druipen. Niet
 55 voor niets vallen veel personen publiekelijk
 door de mand als het oog van de camera
 op hen wordt gericht.

5 Lichaamstaal is voor een deel erfelijk.
 Vooral de gelaatsuitdrukkingen, gebaren
 60 en lichaamshoudingen die emoties als ver-
 driet, vreugde, woede en verrassing uit-
 drukken, zijn algemeen. Een glimlach om
 de lippen drukt in de hele wereld vriende-
 lijkheid uit. Deze aangeboren lichaams-
 65 signalen worden zelfs door zuigelingen ge-
 bruikt en herkend. En ook blind geboren
 mensen gebruiken ze.

6 Andere lichaamssignalen worden vanaf
 de geboorte afgekeken van belangrijke
 70 personen in de omgeving van zuigelingen,
 kleuters en kinderen. Hoe hoger de status
 van een persoon, hoe meer een kind ge-
 neigd is zijn of haar lichaamstaal over te
 nemen. Kijk maar naar vaders en zonen:
 75 als de vader zijn mannelijkheid doorgaans
 uitdrukt door in de cowboyhouding rechtop
 met zijn benen uit elkaar, zijn handen aan
 de broekriem en zijn hoofd licht opgeheven
 80 te staan, dan zal de zoon dat vroeg of laat
 na-apen.

7 Weer andere lichaamssignalen moeten
 doelbewust worden aangeleerd. Geen en-
 kel kind zal uit zichzelf zijn hand uitsteken
 ter begroeting. Dat moet worden geoefend.
 85 Hetzelfde geldt voor knipogen, zwaaien en
 kussen.

8 Afgekeken, maar vooral aangeleerde
 lichaamstaal is cultuurgebonden. Een
 knipoog wil in Nederland zeggen dat je een
 90 grapje maakt. In Somalië is het een onge-
 paste en beledigende seksuele uitnodiging.
 Van de duim en wijsvinger een O maken,
 wil hier zoveel zeggen als okay. In andere
 landen geeft de maker van het gebaar er-
 mee te kennen dat hij homoseksueel is.
 95 Het verkeerd opvatten van lichaamstaal
 kan een belangrijke oorzaak ervan zijn, dat
 het communiceren, onderhandelen en za-
 ken doen met iemand van een andere cul-
 100 tuur soms zo moeizaam verloopt.

9 Vooral voor mensen die het in hun
 beroep moeten hebben van goede per-
 soonlijke communicatietechnieken, is het
 beheersen van de lichaamstaal erg belang-

105 rijk. Sinds de jaren zeventig zijn de weten-
schappelijke ontdekkingen op dit gebied
dan ook veelvuldig omgezet in trainingen.
Politici, managers, vertegenwoordigers,
110 advocaten, politieagenten en dergelijke
laten zich graag door deskundigen vertel-
len hoe zij hun lichaam kunnen gebruiken
om een boodschap over te brengen. Hoe
zij geloofwaardig, betrouwbaar, gezagheb-
115 bend, superieur en wat al niet over kunnen
komen.
10 Ze worden getraind in drie zaken. Om
te beginnen het bewust waarnemen van
eigen lichaamssignalen die van invloed zijn
op de communicatie met anderen. Dat lijkt
120 makkelijker dan het is, want zoals gezegd
worden veel lichaamssignalen onbewust en
argeloos uitgezonden. Probeer iemand

125 maar eens duidelijk te maken hoe en
waarom hij of zij ijdel en onsympathiek
overkomt. In de tweede plaats leren zij om
de lichaamstaal van anderen goed te be-
grijpen. En tot slot leren ze natuurlijk deze
kennis te gebruiken om de communicatie te
verbeteren dan wel naar eigen hand te zet-
130 ten. Een paar simpele voorbeelden: op-
staan terwijl men doorpraat, is een veelge-
bruikte truc om een gesprek vriendelijk
doch doeltreffend te beëindigen. Heel even
verveeld wegstaren maakt de ander direct
135 onzeker.

11 Het is duidelijk dat wie geen training in
non-verbale communicatietechnieken heeft
gehad, in het nadeel kan zijn. Daarom is
een beknopte cursus lichaamstaal van top
140 tot teen voor iedereen aan te bevelen.

*naar een artikel van José van der Sman
Elsevier, 5 mei 2001*